

بررسی رابطه میان گردشگری و توسعه اقتصادی در روستاها

مورد مطالعه: روستای میمند- کرمان

افشین سفاهن^۱، طیبه طاهرآبادی^۲

^۱ استادیار گروه جغرافیای دانشگاه پیام نور تهران

^۲ دانشجوی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری- مسکن و بازآفرینی شهری دانشگاه پیام نور اردکان

چکیده

گردشگری از مهمترین فعالیتهای انسان معاصر است که همراه با وجود آوردن تغییراتی شگرف در سیمای زمین، اوضاع سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و روش زندگی انسانها را دگرگون می‌سازد. همچنین این مقوله یکی از عوامل بسیار مهم در راستای تبادل فرهنگی و آشنایی با ملل دیگر از ابعاد متعدد طبیعی، فرهنگی و .. می‌باشد، یکی از انواع مهم گردشگری، گردشگری روستایی می‌باشد، که امروزه جایگاه بسیار بالایی در مطالعات مربوط به توریسم و گردشگری به خود اختصاص داده است.

هدف تحقیق، بررسی رابطه میان گردشگری و توسعه اقتصادی در روستای میمند شهر کرمان می‌باشد. پژوهش حاضر با روش توصیفی - پیمایشی مطالعات خود را به انجام رسیده است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه ساکنین و گردشگرانی است که در روستای مورد مطالعه به فعالیت می‌پردازند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه جمع‌آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS و EXCEL تجزیه و تحلیل شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که اولاً گردشگری میان گردشگری و شاخص‌های توسعه اقتصادی روستاها همبستگی قوی و معناداری وجود دارد اما این همبستگی در روستای میمند برقرار نبوده و نتوانسته تا موجبات رشد و توسعه اقتصادی در این روستا را فراهم نماید از این جهت میزان رضایتمندی از شاخص‌های توسعه در این روستا از دیدگاه ساکنین و گردشگران در حد متوسط می‌باشد.

واژگان کلیدی: گردشگری، روستا، گردشگری روستایی، توسعه اقتصادی، میمند کرمان

مقدمه و بیان مساله

تنوع بخشی به اقتصاد، بالا بردن شاخص‌های توسعه انسانی، مشکلات ناشی از صنعتی شدن و آلودگی بیش از حد استاندارد شهرها به ویژه کلان‌شهرها، مهاجرت روستاشهری، افزایش بهره‌وری اشتغال و کارآمدی نیروی انسانی، فرهنگ‌زایی، تعامل گفتمان‌ها، حفظ محیط زیست و در مجموع، توسعه پایدار از دغدغه‌هایی است که جهان امروز با آن روبه‌روست (میرزایی، ۱۳۸۸: ۵). هر کشور در هر سطحی از توسعه در تکاپوی یافتن پاسخ این دغدغه‌هاست. در این میان، کشورهایی که به متنوع‌سازی اقتصاد روی آورده اند و می‌خواهند خود را از اقتصاد تک پایه‌ای برهانند، برآنند که در این راستا، به شناخت راه‌های متداول یا خلق راه‌ها و روش‌هایی جدید بپردازند (قادرمرزی و دیگران، ۱۳۹۴: ۳). یکی از این روش‌ها گردشگری است.

گردشگری یکی از فعالیت‌های مهمی است که در دهه‌های اخیر جایگاه ویژه‌ای در توسعه اقتصادی برخی کشورها یافته است این صنعت افزون بر درآمدزایی، اشتغال‌زایی و تبادل فرهنگ‌ها، سهمی از فعالیت‌های اقتصادی جهان، از جمله صادرات را به خود اختصاص داده است (محمودزاده، ارجمندیان، ۱۳۹۶: ۳). امروزه این صنعت جایگاه خاصی در اقتصاد کشورها داشته و نقش فعال و موثری در ارتقای ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها به خصوص در کشورهای رو به توسعه بازی می‌کند (Anderson et al, 2015: 54)؛ به طوری که حجم مبادلات بین‌المللی گویای آن است که در جهان بیش از ۲۰ درصد کل مبادلات بین‌المللی با جریان گردشگری داخلی آغاز می‌شود و در بعضی از کشورها درآمدهای ارزی ناشی از این صنعت یکی از منابع عمده در جهت تقویت اقتصاد ملی و توسعه روزافزون آنها محسوب می‌شود (Nikolich et al, 2012: 4).

براساس تقسیمات سیاسی کشور روستاها یکی از بخش‌های مهم و تاثیرگذار در فرآیند توسعه یافتگی کشورها می‌باشند که بیش از هر چیزی بر کشاورزی و دامپروری متکی بوده است اما در دهه‌های اخیر فشار بیش از حد بر این مساله نتایج معکوسی به دنبال داشته است. اصولاً توسعه روستایی در کشورهای در حال توسعه با چالش‌های متعددی طی دهه‌های اخیر مواجه بوده است. زیرا راهبردهای گذشته در زمینه توسعه روستایی موفقیت آمیز نبوده است. مسائلی همچون فقر، اشتغال، امنیت غذایی و پایداری محیط زیست را تأمین کند. این مسئله باعث شده است که در سال‌های اخیر بار دیگر توسعه روستایی مورد توجه قرار گرفته و نظریه پردازان، برنامه‌ریزان و مجریان حکومتی درصدد برآیند تا با ارائه راهکارها و استراتژی‌های جدید از مسائل و مشکلات این نواحی بکاهند (بهرامی، ۱۳۹۵: ۲).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

گردشگری به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزار توسعه در جهان مطرح است و در حال حاضر بزرگ‌ترین و سریع‌ترین صنعت در جهان شناخته شده که دارای رشدی پایان‌ناپذیر و فزاینده‌ای است (ضیائی و همکاران، ۱۳۹۳: ۴) و از آن به‌عنوان ابزاری کارآمد برای بازسازی و توسعه اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی یاد شده است؛ به گونه‌ای که برای رفع چالش‌های اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی حاشیه‌ای و یا روستاهایی که با کاهش فعالیت‌های کشاورزی سنتی روبرو است، گردشگری در کانون توجه برنامه‌ریزان قرار دارد.

مطالعات انجام شده در کشورهای فرانسه، اتریش، سوییس، انگلستان، ایرلند، تایلند، و ژاپن نشان می‌دهند که گردشگری روستایی به سرعت در اقتصاد روستایی رشد کرده و مکمل فعالیت‌های کشاورزی شده است. ماهیت صنعت گردشگری ایجاد اشتغال و درآمد، متنوع سازی اقتصاد، مشارکت اجتماعی، و استفاده از منابع محلی است. از آنجا که بخش اعظم مشکلات عقب ماندگی و توسعه نیافتگی روستایی ناشی از فقدان این صنعت است، گردشگری روستایی با حل مسائل و مشکلات مذکور می‌تواند به توسعه روستایی کمک نماید. گردشگری روستایی منبع مهم و جدید ایجاد درآمد برای جوامع روستایی به شمار می‌آید. تأثیر اقتصادی گردشگری در مناطق روستایی می‌تواند منفی یا مثبت باشد. گردشگری روستایی به مثابه یکی از مردمی‌ترین اشکال گردشگری، از یک سو می‌تواند به رشد فعالیت اقتصادی روستایی بینجامد و از سوی دیگر با جذب مازاد نیروی انسانی، به ایجاد اشتغال و درآمدزایی برای ساکنان روستاها کمک کند؛ و بدین ترتیب فرصتی برای توسعه همه‌جانبه قلمداد می‌شود (صفایی پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۴) که نیاز است تا توجه بیشتری بدان گردد و برای نقاط مختلف روستایی برنامه منسجم ارائه نمود.

ایران دارای روستاهای جذاب و دیدنی است روستاهایی که ورود به آنها برای انسان تداعی ورود به اوج زیبایی است اما به دلایل مختلفی ناشناخته باقی مانده‌اند و جز برای اهالی روستا آشنا نیست (نجاززاده و دیگران، ۱۳۹۶: ۴). کرمان نیز یکی از این مناطق در کشور است که با داشتن روستاهایی بکر و ناشناخته هم چنان در غربت خود باقی مانده است. یکی از این منابع روستای میمند مرکز دهستان میمند از توابع شهرستان بابک در استان کرمان است که به عنوان یکی از روستاهای شگفت ایران دارای آثار تاریخی، گردشگری و جاذبه‌های طبیعی و ژئوتوریسمی فراوان و منحصر به فردی است. ولی متأسفانه در دهه‌های اخیر به دلایل مختلف از جمله عدم تبلیغات کافی برای گردشگران ناشناخته مانده و به فراموشی سپرده شده است. با این مقدمه این پژوهش بر آن است تا به سوالات زیر پاسخ دهد:

۱. مهمترین اثرات و پیامدهای توسعه گردشگری در مناطق شهری و روستایی کدامند؟
۲. رابطه میان توسعه گردشگری روستایی و رشد اقتصادی در آن چگونه است؟
۳. مهمترین پتانسیل‌ها و محدودیت‌های رشد گردشگری در روستای میمند کدامند؟
۴. میزان رضایتمندی از شاخص‌های توسعه در روستای میمند چگونه است؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

از مهمترین دلایل اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- غفلت از روستاها و نیاز به توجه بیشتر به ایجاد رشد و توسعه در آنها
- اهمیت و نقش مهم گردشگری در جهان و تأثیر آن بر شاخص‌های توسعه یافتگی جوامع مختلف
- پتانسیل بالای روستاها جهت رشد و توسعه گردشگری در آن

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

- پتانسیل بالای استان و شهر کرمان در بعد گردشگری و عدم توجه کافی در این زمینه
- وجود روستاهای بکر و بسیار زیبا در شهر کرمان و پتانسیل بسیار زیاد آنها برای تبدیل گردیدن به روستاهای هدف گردشگری
- ضرورت توجه به توسعه اقتصادی در روستای میمند و امکان بهره‌برداری از پتانسیل‌های توسعه گردشگری در آن

پیشینه پژوهش

با توجه به اهمیت، نقش و جایگاه گردشگری در توسعه شهرها و روستاها تا به امروز پژوهش‌های گسترده‌ای در جهان و کشور صورت گرفته است که از مهمترین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

کاناسکاران و همکاران (۲۰۱۳) در تحقیقی، اثرات مثبت و منفی گردشگری روستایی را در ۹ عامل زیست محیطی، قابلیت‌های بهتر پذیرایی، اقتصادی، دانش کارآفرینی، مزایای اجتماعی - فرهنگی، ازدحام جمعیت، آگاهی، محدودیت‌ها و موضعات مربوط به زمین زراعی نشان دادند. کای و رایان (۲۰۱۱) مهمترین اثرات مثبت گردشگری روستایی را افزایش درآمد، بهبود شرایط اقتصادی، بهبود کیفیت زندگی، بهبود امکانات آموزش و تقویت محیط زیست طبیعی، و اثرات منفی آن را آلودگی محیط زیست، کاهش تماس‌های اجتماعی، سروصدا و خیابان‌های کثیف نشان می‌دهند. بیرد و همکاران (۲۰۱۰) آثار گردشگری روستایی را در اثرات منفی بلندمدت بر محیط زیست، افزایش کیفیت زندگی، بهبود نما و ظاهر جامعه، فرصت‌سازی برای ساکنان محلی، بهبود اقتصاد محلی، افزایش جرم و جنایت، افزایش مالیات‌ها و افزایش ترافیک نشان دادند. کاندسو (۲۰۱۱) در مطالعه خود ضمن تمرکز بر گردشگری و میراث فرهنگی به استفاده از قابلیت‌های آن‌ها به منظور تقویت اقتصاد محلی و رسیدن به توسعه روستایی تاکید می‌کند. کا و استوارت (۲۰۰۲) اثرات گردشگری را در قالب دو اثر منفی در دسته‌های اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی و زیست محیطی مورد بررسی قرار دادند. همانطور که این مطالعات نشان می‌دهند گردشگری روستایی علاوه بر اثرات مثبتی که بر توسعه محلی دارد، این پتانسیل را دارد که اثرات و پیامدهای منفی در سطح جامعه محلی داشته باشد.

اسماعیل پور و چهارزی (۱۳۹۶) در مقاله خود با عنوان بررسی اثرات اقتصادی و اجتماعی گردشگری و نقش آن بر نواحی روستایی (مطالعه موردی: بخش کوهسرخ شهرستان کاشمر) به این نتیجه دست یافتند که عدم وجود برنامه ریزی سیستماتیک، زیر-ساخت‌های مناسب و آموزش، موجب پیامدهای منفی اقتصادی و اجتماعی شده است. همچنین عدم تبلیغات و سرمایه‌گذاری چه بخش دولتی و چه بخش خصوصی در این منطقه، این بخش نتوانسته‌اند آنطور که شایسته گردشگری است، خود را شکوفا سازد و باعث جذب گردشگران زیادی شود. حسام و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان ارزیابی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های آمیخته بازاریابی تأثیرگذار در توسعه گردشگری روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان فومن) به وضعیت نامطلوب بیشتر شاخص‌ها، به‌ویژه در مؤلفه‌های تبلیغات و مردم و کارکنان در عین اهمیت زیاد آن‌ها در بازاریابی گردشگری روستایی منطقه دست یافتند. محمدی (۱۳۹۵) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان بررسی نقش گردشگری در توسعه اقتصادی پایدار (مورد مطالعه: شهر بجنورد) به بررسی رابطه میان گردشگری و اقتصاد پایدار پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق در محیط نرم و در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی بررسی شد. یافته‌های تحقیق با استفاده از آزمون‌های رگرسیون لجستیک، آماره خی و کروسکال والیس نشان دادند که گردشگری بر توسعه زیرساخت‌های شهر بجنورد به میزان ۰.۴۴۰، بر وضعیت اشتغال‌زایی ۰.۶۶۰، بر جذابیت‌های سرمایه‌گذاری ۰.۵۰۲ و بر تغییرات استانداردهای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

زندگی به میزان ۰.۶۳۴ تاثیر معنی داری داشته است. یافته‌ها همچنین حاکی از این بود که شاخص‌های توسعه اقتصادی پایدار در وضعیت مناسبی قرار دارند. در نهایت یافته‌ها حاکی از این بود که این گونه به نظر می‌رسد که گردشگری در شهر بجنورد هنوز با وضعیت ایده‌آل فاصله دارد (p بزرگتر از ۰.۵).

ابراهیمی کوهینه و ایزد (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان تحلیل پیامدهای توسعه گردشگری بر توسعه مناطق روستایی (مطالعه موردی: دهستان کسلیان استان مازندران) به این نتیجه دست یافتند که ورود گردشگران تأثیرهای مثبت و معناداری بر بهبود درآمد روستاییان، توسعه امکانات بهداشتی عمومی، بهبود سیستم دفع فاضلاب و دفع زباله، گسترش مرکزهای اعتباری و توسعه روستاییان سکونتگاه‌ها و معابر روستاها دارد. همچنین نتایج تحلیل عاملی نشان می‌دهد که مهمترین تأثیرهای مثبت ناشی از ورود گردشگران به روستاها را می‌توان در عواملی نظیر: توسعه زیرساختی، توسعه اقتصادی و توسعه اشتغال و همچنین مهمترین تأثیرهای منفی ناشی از ورود گردشگران به مناطق روستایی را می‌توان در عواملی نظیر تغییر فضای کسب و کار، توسعه ناهنجاری‌های اجتماعی و تخریب فضای فرهنگی روستا خلاصه کرد.

اهداف

هدف اساسی این پژوهش "بررسی نقش گردشگری در توسعه اقتصادی روستاها" می‌باشد

سایر اهداف این پژوهش عبارتند از:

- بررسی عوامل موثر بر توسعه اقتصادی شهرها و روستاها
- بررسی عوامل موثر بر توسعه گردشگری
- بررسی رابطه میان گردشگری و توسعه اقتصادی شهرها
- شناخت روستای میمند کرمان و پتانسیل‌های گردشگری در آن

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ روش شناسی از نوع توصیفی تحلیل است و با توجه به هدف خود که بررسی رابطه میان توسعه گردشگری و ارتقای شاخص‌های اقتصادی در مناطق روستایی است در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد. رویکرد اصلی برنامه‌ریزی در این پژوهش رویکرد برنامه ریزی استراتژیک است که در آن با تدوین چشم انداز و اهداف و شناخت وضع موجود منطقه تلاش می‌گردد تا راهکارهای استراتژیک در جهت توسعه روستا تبیین گردد. جمع آوری اطلاعات در این پژوهش با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام می‌گردد که به روش تصادفی تعداد ۱۰۰ نفر انتخاب گردیده‌اند.

مبانی نظری پژوهش

در نیم قرن اخیر تلاش‌های بسیاری برای یافتن رویکردهای موثر توسعه روستایی انجام گرفته که همگی سعی بر احیای جنبه‌های اجتماعی و اقتصادی جوامع روستایی دارند. با توجه به این که گردشگری در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی مزایای بسیاری دارد (جمعه پور و احمدی، ۱۳۹۰: ۴) از آن به عنوان نوش داروی اقتصادی، بالا برنده قابلیت زیست در نواحی دورافتاده، محرک تجدید حیات سکونتگاه‌ها، بهبوددهنده شرایط زندگی جوامع روستایی (افتخاری و دیگران، ۱۳۸۹: ۵) و کاتالیزوری برای بازسازی و توسعه اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی یاد می‌شود (علیقلی‌زاده و دیگران، ۱۳۸۶: ۵). به همین دلیل توسعه گردشگری روستایی در اکثر کشورهای اروپایی به عنوان فعالیت مکمل بالقوه برای جوامع روستایی مرسوم شده و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

در اکثر کشورهای در حال توسعه جهان افزایش قابل ملاحظه‌ای یافته است (Baoren, 2011: 6). با توجه به ظرفیت‌های طبیعی و فرهنگی موجود در سکونتگاه‌های روستایی کشور، گردشگری می‌تواند نقش مهمی در تجدید حیات روستاها، ایجاد اشتغال و درآمد برای مردم محلی، حفاظت از میراث طبیعی، تاریخی و فرهنگی و در نهایت توسعه یکپارچه و پایدار روستایی داشته باشد. یکی از مهم‌ترین تهدیدات جوامع روستایی کشور طی سال‌های اخیر افزایش نرخ بیکاری و خروج نسل جوان از اجتماعات روستایی به دلیل نبود فرصت‌های شغلی در بخش کشاورزی و فقدان زمینه اشتغال در سایر بخش‌های اقتصادی است. بررسی ساختار اقتصادی نواحی روستایی کشور گویای این مطلب است که متأسفانه «کشاورزی» محور اساسی تأمین معیشت به شمار آمده و در اغلب برنامه‌های توسعه نیز، مهمترین و تنها رکن اقتصادی روستا را شامل می‌شود. هر چند چنین ساختاری در گذشته با توجه به اقتصاد بسته و ویژگی‌های روستا و روستائیان، قابلیت دوام داشت ولی با گسترش بازار و تأثیر انکارناپذیر آن بر فضاهای روستایی و ناپایداری‌های موجود در ابعاد مختلف طبیعی، اقتصادی و اجتماعی، مشکل بتواند اشتغال را در نواحی روستایی تضمین نماید. تکیه بر بخش کشاورزی و عدم تنوع فعالیت‌های اقتصادی طی دهه‌های گذشته مشکلات خاصی به دنبال داشته است که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- آسیب‌پذیری شدید اقتصادی و بی‌ثباتی منابع درآمدی در برابر نوسانات اقلیمی طی سال‌های اخیر مانند خشکسالی و سرمازدگی (به دلیل وابستگی اقتصاد به بخش کشاورزی و به دنبال آن انعطاف‌پذیری پایین اقتصاد روستایی)
- افزایش فشار بر منابع پایه محیطی، به دلیل محدودیت منابع تولید و در نهایت تخریب آن
- محدودیت اشتغال و نداشتن فرصت‌های شغلی متنوع در مناطق روستایی برای جوانان و نیروی کار مازاد بخش کشاورزی؛
- بیکاری آشکار و پنهان (به دلیل کم‌رنگ بودن فعالیت‌های مکمل تولید و فقدان فرصت‌های شغلی
- کاهش بازده سرمایه در بخش کشاورزی طی سال‌های اخیر به دلایل مختلف از جمله نوسانات اقلیمی و بازدهی کم تولید، نوسان قیمت محصول و فقدان مکانیزم تنظیم بازار، نقش واسطه‌ها و ...
- مهاجرت نیروی انسانی جوان و جوای کار و کشاورزان خرده از نواحی روستا به شهرها (قنبری و دیگران، ۱۳۹۲: ۴).

همان گونه که ذکر شد طی سال‌های اخیر اقتصاد روستایی (کشاورزی و صنعت) با افت شدید اشتغال و درآمد مواجه بوده است. نظریه پردازان توسعه، در چارچوب الگوی توسعه پایدار روستایی یکی از راهبردهای برون رفت از این وضعیت را استفاده از قابلیت‌های گردشگری در نواحی روستایی دارای قابلیت یاد شده می‌دانند. این نظریه پردازان، گردشگری را به عنوان ابزاری بالقوه و راهبردی توانمند برای تنوع بخشی به اقتصاد روستایی و هدایت جریان‌های اقتصادی، اشتغال و جمعیت به سوی روستاها می‌شناسند. زیرا میزان اشتغال‌زایی گردشگری در برابر کشاورزی و صنعت رقم بسیار قابل توجهی است به نحوی که هر نفر گردشگر می‌تواند بین ۶ تا ۱۶ نفر را به طور مستقیم و غیرمستقیم مشغول به کار کند. به نظر می‌رسد با توجه به معضل بیکاری در نواحی روستایی کشور (نرخ بیکاری کشور بیش از ۱۲ درصد) و با توجه به قدرت اشتغال‌زایی گردشگری، برنامه‌ریزی برای توسعه صنعت گردشگری در نواحی روستایی مستعد می‌تواند به عنوان یک راهکار مؤثر مورد توجه قرار گیرد. صاحب‌نظران گردشگری را سیاستی برای رشد روستایی قلمداد کرده و معتقدند گردشگری روستایی با اتکا به ویژگی‌ها و تأثیرات اقتصادی خود می‌تواند به گونه‌ای کاملاً مؤثر در تحرک و پویایی بخش‌های مختلف اقتصادی ایفای نقش می‌کند (محمدی، ۱۳۹۵: ۵).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

با توجه به حجم زیاد جمعیت جویای کار، لزوم ایجاد فرصت‌های شغلی غیرکشاورزی امری اجتناب ناپذیر است. در این زمینه گردشگری روستایی می‌تواند با ایجاد اشتغال برای نیروی کار مازاد بخش کشاورزی و افزایش درآمد خانوارهای روستایی و ایجاد تقاضا برای محصولات کشاورزی و صنایع دستی زمینه پویایی اقتصادی نواحی روستایی را فراهم و در نگهداشت جمعیت روستایی موثر واقع گردد (میرکتولی و مصدق، ۱۳۸۹: ۶).

امروزه تعریف گردشگری روستایی بحث‌های بسیاری را بدون رسیدن به اجماع در تحقیقات مختلف برانگیخته است. لین گردشگری روستایی را فعالیت‌های گردشگری که در روستا صورت می‌گیرد تعریف می‌کند. اگر چه تعاریف متعددی از گردشگری روستایی ارائه شده است اما تاکنون تعریفی که همه صاحب‌نظران در مورد آن اتفاق نظر داشته باشند وجود ندارد، با توجه به تعاریف متعددی که از گردشگری روستایی شده ویژگی‌های گردشگری روستایی را می‌توان در محورهای زیر خلاصه کرد:

- از نظر محدوده جغرافیایی بیشتر یک گردشگری داخلی و بومی است؛
  - از نظر زمان معمولاً کوتاه مدت و روزانه می‌باشد و میانگین فاصله سفر کم است؛
  - به لحاظ اقتصادی چون روزانه است، گردشگران کم خرج می‌کنند و سود کمتری دارد؛
  - چون روزانه است تعداد گردشگران زیاد است؛
  - با توجه به محیط زیست روستایی و تعداد گردشگران، احتمال بر جای گذاشتن آثار نامطلوب بر محیط زیست افزایش می‌یابد؛
  - معمولاً کمتر سازمان‌های رسمی و دولتی بر آن نظارت دارند و به ندرت سازمان یافته‌ات (قاسمی، ۱۳۸۸: ۵).
- به باور صاحب‌نظران توسعه روستایی و توسعه گردشگری زیربخشی از الگوی فراگیر و اصلی توسعه هستند و سیر تحول فکری مشابهی داشته‌اند. از این روی نمی‌توان مفهوم گردشگری را به صورت مجزا از بستر وسیع‌تر آن، یعنی توسعه در نظر گرفت. در واقع توسعه گردشگری و توسعه روستایی دو عامل مرتبط به هم بوده که توسعه هر کدام بر دیگری اثری مثبت دارد (Arntzen et al., 2007).
- در خصوص رابطه میان گردشگری و توسعه روستایی دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد که می‌توان آنها را در ۳ دیدگاه اصلی خلاصه نمود:

دیدگاه اول: گردشگری روستایی به‌عنوان راهبردی برای توسعه روستایی: این راهبرد با توجه به روند روزافزون تخریب روستاها و افول کشاورزی سعی در ارائه راهبردهای جدیدی برای احیای نواحی روستایی با ایجاد فعالیت‌های مکمل و یا متحول کردن این نواحی با توجه به منابع طبیعی و انسانی آنها دارد و تنها راه احیای مجدد این روستاها را ارائه برنامه‌ها و استراتژی‌های جزئی می‌داند که بتواند هم از منابع طبیعی و هم انسانی آنها بهره‌برند و هم بتواند باعث ایجاد درآمد و افزایش رفاه زندگی ساکنان نواحی روستایی بشود، از این رو آنها معتقدند که از طریق گسترش و بسط گردشگری به عنوان جایگزینی برای فعالیت‌های کشاورزی در این نواحی می‌توان به این مهم دست یافت (ضیائی و دیگران، ۱۳۹۳: ۶).

دیدگاه دوم: گردشگری روستایی به عنوان یک سیاست بازساخت سکونتگاه‌های روستایی: طرفداران این دیدگاه معتقدند که قادرند از اتکای بیش از حد تولیدکنندگان روستایی به کشاورزی بکاهند و آنها را در فرصت‌های اقتصادی جدید مشارکت دهند. در کشورهای اروپای شرقی بر این دیدگاه یعنی توسعه گردشگری به عنوان ابزاری برای بازسازی مجدد روستاها پس از فروپاشی شوروی تاکید شده است.

دیدگاه سوم: گردشگری روستایی به عنوان ابزاری برای توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی مطرح است. این دیدگاه خواهان رشد بلندمدت گردشگری بدون اثرات مخرب بر زیست‌بوم‌های طبیعی است (ضیائی و دیگران، ۱۳۹۳: ۷).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

گردشگری روستایی این توان را دارد که به عنوان ابزاری موثر برای رشد اقتصادی در زمان و مکانی که کشاورزی نمی‌تواند به مدت طولانی تنها منبع معیشتی باشد موثر واقع شود (Mansfeld & Jonas, 2006: 586). امروزه گردشگری روستایی بخاطر فراهم ساختن منافع چندی برای روستاها به صنعت مهمی تبدیل گردیده است که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

جدول ۱. اثرات مثبت و منفی توسعه گردشگری در روستاها

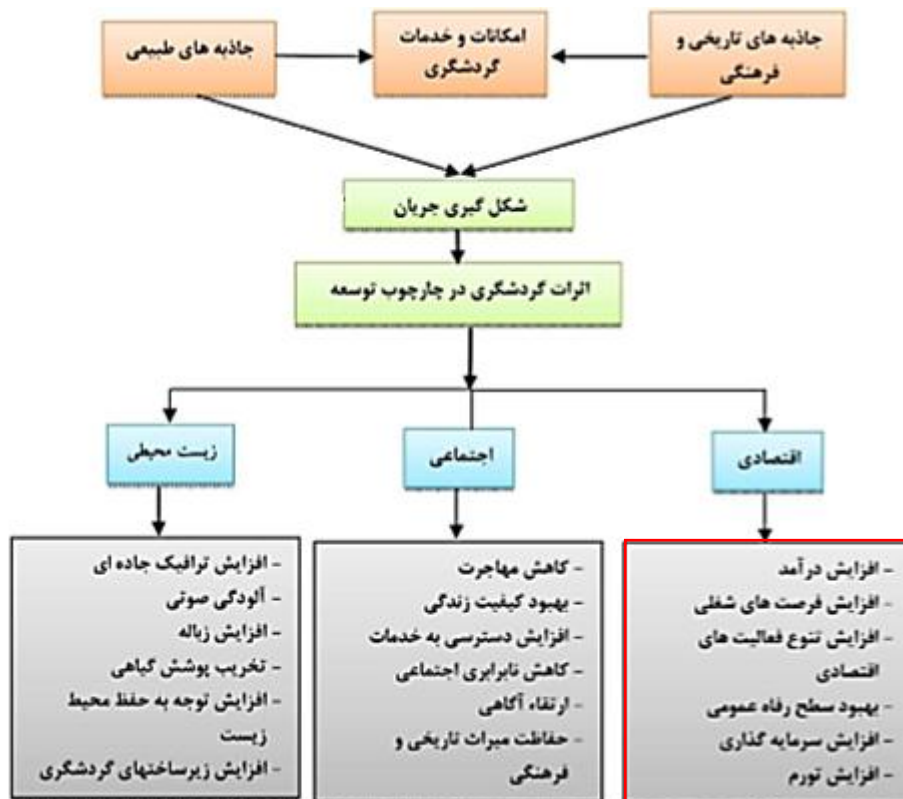
بهد	اثرات مثبت	اثرات منفی
اقتصادی	ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، افزایش درآمد و بالا رفتن سطح کیفیت زندگی، مطرح شدن جامعه و در نتیجه ایجاد فرصت‌های بیشتر برای توسعه و پیشرفت، افزایش منابع مالی به منظور حفظ آثار فرهنگی و طبیعی، توسعه صنایع دستی، بومی و محلی، تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی، افزایش تقاضا برای خدمات و کالاهای محلی و ایجاد بازارهای جدید برای تولیدات محلی، بهبود حمل و نقل، ایجاد تسهیلات جامعه میزبان، توسعه زیرساخت‌ها.	مشاغل فصلی، افزایش هزینه زندگی ساکنان آن منطقه: برای مثال افزایش ارزش زمین، خانه، غذا و خدمات، اثرات منفی بر آثار فرهنگی و طبیعی، نشت درآمدها به خارج از منطقه و افزایش وابستگی به کالاها و خدمات وارداتی، وابستگی شدید به گردشگری و یک بعدی شدن اقتصاد، تغییر مالکان از بومی به غیر بومی
اجتماعی	تشدید علاقه به تجدید حیات زبان محلی و کاربرد بیشتر این زبان، نرم شدن موضع مردم میزبان برای پذیرفتن و یادگیری زبان‌های دیگر به منظور برقراری ارتباط بیشتر، افزایش تماس‌ها و ارتباطات اجتماعی به ویژه در جوامع جدا افتاده و گروه‌های اجتماعی بسیار منزوی، فرصت‌سازی به ارزیابی مجدد میراث، نمادها و نشانه‌های تاریخ، طبیعت و هویت	توزیع نابرابر درآمدهای حاصل، افزایش جمعیت به سبب ازدحام مسافران، اثر نمایشی، کالائی شدن فرهنگ، جرم و جنایت، فحشا و شیوع بیماری‌هایی مانند ایدز به تبع آن رواج استفاده از مواد مخدر، تغییر در ارزش‌های جامعه میزبان و تغییر در زبان رواج مصرف‌گرایی، تعارض فرهنگی بین میزبان و میهمان
محیطی	نوسازی ساختمان‌ها و آثار و سایت‌های تاریخی، تغییر نوع استفاده از ساختمان‌های قدیمی بر اساس نیازهای جدید: به عنوان نمونه تبدیل حمام به سالن پذیرائی ایجاد انگیزه و اقدام برای برنامه‌ریزی و مدیریت مناسب محیط طبیعی، حفاظت دائم و مستمر محیط، افزایش آگاهی ساکنین نسبت به محیط طبیعی، استفاده‌ی منطقی از منابع بالقوه، بهبود پرداخت‌ها برای حفاظت از سایت‌های باستانی و بناهای تاریخی، آگاه شدن ساکنان منطقه در مورد ارزش محیط	آلودگی و شلوغی ترافیک، ظهور و وفور ابنیه با طراحی و کیفیت بصری بد و نامناسب، تمرکز ناکارآمد خدمات رفاهی، تغییر در الگوهای رایج کاربری زمین، صدمه به سایت‌های باستانی و تاریخی و نواحی دیدنی به دلیل استفاده بیش از حد، افزایش غیرمنطقی سطح اراضی تفرجگاهی، وارد آوردن فشار بیش از توان محیط زیست، شیوع بیماری‌های مسری، از هم گسیختگی اکولوژیکی

منبع: منظم اسماعیل پور و چهارزی، ۱۳۹۳

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

نمودار ۱. تاثیرات گردشگری بر جوامع روستایی

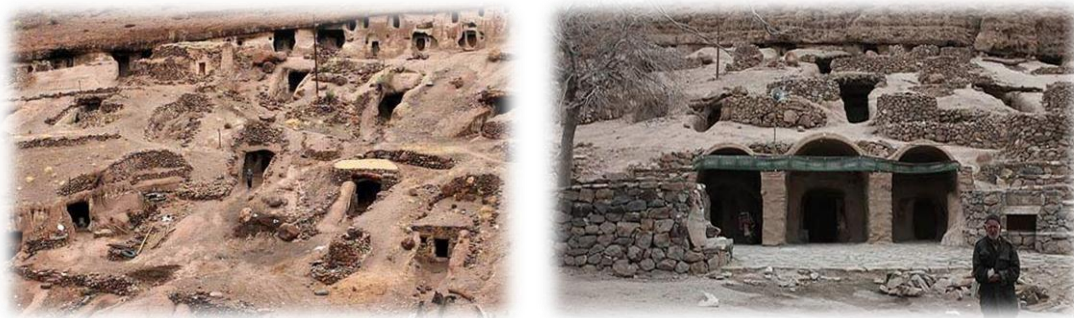
بدیهی است جاذبه های طبیعی و فرهنگی و خدمات رفاهی موجب شکل گیری جریان گردشگری می گردد. با شکلگیری جریان گردشگری در یک مکان، بررسی اثرات گردشگری ضرورت می یابد. از آنجا که امروزه گردشگری را نوشداروی مشکلات اقتصادی و اجتماعی نواحی روستایی می دانند لازم شد در این بررسی اثرات آن بر توسعه روستای میمند کرمان مورد بررسی قرار گیرد. در تحقیق حاضر مبتنی بر مبانی نظری فوق، اثرات اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و زیست محیطی گردشگری روستایی از دید ساکنین مورد بررسی قرار گرفته است.

روستای میمند؛ شهر کرمان

نقشه ۱. موقعیت قرارگیری روستای میمند کرمان

تاریخچه: میمند شهر بابک روستایی صخره‌ای و دستکند با چند هزار سال قدمت یادآور ایامی است که انسان‌ها خدایان خود را بر فراز کوه‌ها جستجو می‌کردند و کوه نماد استواری، توان، پایداری و اراده شناخته می‌شد. این بنای دستکند باستانی، بی‌گمان از نخستین سکونتگاه‌های بشری در ایران به شمار می‌رود، دورانی که هنوز ایرانیان مهرپرست بودند و کوه‌ها را مقدس می‌شمردند. به هر تقدیر چند هزار سال پیش از این، انسان‌ها دل سنگ‌ها را شکافتند و یادگاری را به جا گذاشتند، که امروزه پس از گذشت سال‌ها همچنان نماد عزم، اراده و اقتدار اجداد ایرانی به شمار می‌رود. هنوز کسی به درستی آگاه نیست که این مجموعه به دست چه کسانی به وجود آمده و انگیزه این مردم از ساخت چنین بناهایی چه بوده است.

شکل ۱. نمای کلی روستای میمند

در خصوص پیدایش این روستا دو نظریه وجود دارد: یکی اینکه مجموعه میمند در قرون هشتم و هفتم پیش از میلاد همزمان با قوم ماد، که در غرب ایران آثار معماری صخره‌ای متعددی را به یادگار گذاشته‌اند، توسط گروهی از اقوام آریایی به وجود آمده است. دیگری اینکه میمند شهر بابک احتمالاً متعلق به قرون دوم و سوم میلادی است. در زمان اشکانیان در بخش جنوبی کرمان قبایل کوچ نشین به هر سو کوچ می‌کردند. این قبیله‌ها در دوره اشکانیان به طور کامل جا به جا نشده بودند و در اواخر دوره اشکانیان و اوایل دوره ساسانیان نقاط خوش آب و هوا را برای سکونت انتخاب می‌کردند. وجود محلی موسوم به دژ میمند، با بیش از ۱۵۰ اتاق مدور سنگی با دخمه‌هایی برای قرار دادن اموات، به این نظریه قوت می‌بخشد (Burke 2010: 311; Kerber 2013: 443).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

روستای میمند شهربابک روی هم رفته دارای ۴۰۶ کیچه و ۲۵۶۰ اتاق است. ساکنان این روستا دارای آداب و رسوم خاص هستند و در زبان و گویش آن‌ها هنوز از کلمات پهلوی ساسانی استفاده می‌شود. روستای ۳ هزارساله میمند شهربابک تنها روستای تاریخی در جهان است که هنوز روابط سنتی زندگی در آن جریان دارد و می‌توان تعامل انسان و طبیعت در هزاره دوم میلادی را به خوبی در آن دید.

شکل ۲. نمای داخلی خانه‌ها در روستای میمند کرمان

معماری بناها: ایجاد اجاق و در زبان محلی دیدون در درون اتاق‌ها و سوزاندن هیزم طی سالیان متمادی در آن موجب سیاهی رنگ سقف و بدنه اتاق‌ها شده و برپا کردن آتش و تهیه غذا در درون اتاق‌ها باعث شده تا بدنه داخل اتاق‌ها ایزولاسیون شده و باعث عمر بیشتر اتاق‌ها شود. البته چون مدت‌هاست که در خیلی از اتاق‌ها آتش افروخته نمی‌شود خاک سقف‌ها به تدریج دچار ریزش شده‌اند. اندازه این اتاق‌ها که البته از نظر هندسی منظم نیستند، متفاوت است و یک اتاق ۳×۴ به بلندی ۱/۹۰ تا ۲/۱۰ متر معمولی است و بزرگترین کیچه از ۹۰ متر مربع تجاوز نمی‌کند.

جمعیت: بر اساس آخرین اطلاعات روستای میمند جمعیت ۶۷۳ نفر را در قالب ۱۸۱ خانوار در خود جای داده است. تعداد مردان در این روستا ۳۱۲ نفر می‌باشد، براین اساس نسبت جنسی در این روستا ۱۱۵ بدست می‌آید که نسبت بسیار بالایی است. از این تعداد تنها ۳۰ نفر کمتر از ۶ سال سن دارند. حدود ۳۴ درصد جمعیت روستا ۳۰-۶۴ سال سن دارند و ۱۷ درصد جمعیت را افراد بیش از ۶۵ سال تشکیل می‌دهند.

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیتی در روستای میمند

متغیر	جمعیت	خانوار	مرد	زن	جمعیت کمتر از ۶ سال	۳۰-۶۴ سال	بیش از ۶۵ سال
فراوانی	۶۷۳	۱۸۱	۳۶۱	۳۱۲	۳۰	۳۳۵	۱۰۳

سواد: از کل جمعیت مرد در این روستا تعداد ۲۶۸ نفر آنها معادل ۷۴ درصد و از کل جمعیت زنان تعداد ۱۸۵ نفر معادل ۵۹ درصد باسواد می‌باشند که نشان از سطح پایین سواد زنان در این روستا دراد که بخش عمده‌ای از این زنان را افراد با سنا بالاتر تشکیل می‌دهند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

اشتغال: بررسی وضعیت اشتغال در روستای میمند نشان می‌دهد که تعداد ۸۳ نفر از مردان شاغل و ۱۲۴ نفر از آنها بیکار هستند. برای زنان این اعداد به ترتیب ۱۲ نفر و ۸۲ نفر می‌باشد که نشان از وضعیت نامطلوب اشتغال در این روستا دارد.

امکانات آموزشی: بررسی مطالعات میدانی در این روستا نشان می‌دهد که فاقد انواع امکانات و خدمات آموزشی می‌باشد:

جدل ۳. وضعیت امکانات و خدمات آموزشی در روستای میمند

ندارد	دبستان
ندارد	مدرسه ی راهنمایی پسرانه
ندارد	مدرسه ی راهنمایی دخترانه
ندارد	مدرسه ی راهنمایی مختلط
ندارد	دبیرستان پسرانه
ندارد	دبیرستان دخترانه
ندارد	کتابخانه عمومی
ندارد	مکان ورزشی

خدمات ارتباطی: به لحاظ ارتباطی در حال حاضر این روستا تنها یک خانه مخابرات دارد.

امکانات اولیه: این روستا دارای امکانات آب، برق و تلفن می‌باشد و فاقد گاز لوله کشی است.

امکانات بهداشتی درمانی: این روستا دارای یک خانه بهداشت، بهورز، دامپزشک و تکنسین می‌باشد.

وضعیت سایر امکانات در این روستا به شکل زیر می‌باشد:

جدول ۴. خدمات در روستای میمند

دارد	فروشگاه تعاونی
دارد	بقالی
ندارد	نانوایی
ندارد	گوشت فروشی
دارد	قهوه خانه
ندارد	بانک
ندارد	تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی

جاذبه‌های گردشگری: رودخانه‌هایی که در منظر فرهنگی میمند جریان دارند، جریان‌های فصلی هستند که از کوه‌های شمالی سرچشمه می‌گیرند و در دشت‌های جنوبی به زمین فرو می‌روند. چهار رودخانه اصلی که در فصل بهار و ماه‌های پر باران آب دارند، عبارتند از: رودخانه‌های مورنگ، لاختیس، لاختورین و کرم که نقش مهمی در مکان‌گزینی استقرارها و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

سازه‌های خدماتی چون آسیاب‌ها و حوض انبارها ایفا کرده‌اند. از نکات جالب در روستای میمند وجود آتشکده در آن است. بر اساس وجود دو آتشدان بزرگ و حضور زرتشتیان در روستا می‌توان حدس زد که قدمت این روستا احتمالاً به پیش از اسلام برمی‌گردد. این بخش هم اکنون به عنوان موزه ی مردم شناسی و پایگاه سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مورد استفاده است. شما می‌توانید به راحتی و با روی گشاده از آن بازدید به عمل آورید. در روستای میمند یک حمام کهن و دست کن وجود دارد که تقریباً نزدیک رودخانه ساخته شده است تا از آب رودخانه برای حمام استفاده شود. حوض هشت ضلعی در زیر دیواری کشف شده است. حمام دارای سربینه، نورگیر با سنگ مرمر، خزینه آب سرد و آب گرم و تون حمام بوده که هنوز هم به خوبی مشاهده می‌شود.

در پیچ رودخانه و در جنوب میمند آثاری از یک دژ سنگی به چشم می‌خورد. هرچند از این دژ نیز جز بقایای اندکی باقی نمانده است، اما اگر نیک بنگرید آثاری از سفال‌های قدیمی، استودان یا استخوان دان یا جایگاه دفن مردگان به شیوه ی زرتشتیان قدیم در آن وجود دارد. روستای میمند به سبب آب و هوای معتدل، چشم انداز ارتفاعات و صخره های اطراف، قنات ها و چشمه سارهای متعدد همواره مورد توجه گردشگران بوده است. باغ های سرسبز، درختان کهنسال و بناهای تاریخی روستا آن را به موزه ای طبیعی- تاریخی تبدیل کرده اند به طوری که یکی از پایگاه های مهم باستان شناسی سازمان میراث فرهنگی کشور محسوب می شود.

امروز برای آسایش گردشگران امکاناتی از قبیل سرویس های بهداشتی، هتل به سبک معماری روستا، پارکینگ برای پارک خودرو ها، حمام، فروشگاه صنایع دستی، سکویهای نشیمن و ... به روستا اضافه شده است.

تحلیل یافته‌ها

همانطور که آورده شد این پژوهش اطلاعات خود را با استفاده از ابزار پرسشنامه و مصاحبه با ساکنین جمع آوری نموده است. نتایج پرسشنامه نشان می‌دهد که به لحاظ جنسی ۵۵ درصد را مردان و ۴۵ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. به لحاظ سنی حدود ۱۹ درصد افراد کمتر از ۲۰ سال سن دارند، ۱۴ درصد ۲۰-۳۵ سال، ۱۲ درصد ۳۵-۴۵ سال و مابقی بیش از ۴۵ سال سن دارند که نشان می‌دهد قشر جوان سهم کمی از جمعیت کل این روستا به خود اختصاص داده است که نشان از مهاجرت افراد جوان به خارج از روستا دارد.

بررسی وضعیت شغلی ساکنان نشان می‌دهد که عمدتاً افراد ساکن در این روستا به شغل باغداری، دامداری، زنبورداری و صنایع دستی مشغول هستند. قالی بافی مهمترین صنایع دستی این روستا می‌باشد. بادام، سنجد، توت و گردو از مهمترین محصولات باغی این روستا و گندم و جو مهمترین محصولات کشاورزی آن می‌باشد.

بررسی نتایج تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که بین گردشگری و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی همبستگی قوی و معناداری وجود دارد. جهت بررسی رابطه میان دومتغیر از روش تحلیل همبستگی استفاده گردیده است که نتایج آن مطابق جدول زیر می‌باشد:

جدول ۵. بررسی رابطه گردشگری و توسعه اقتصادی روستا

Spearman's rho	گردشگری
Correlation Coefficient	۰.۷۱
Sig. (2-tailed)	۰.۰۴۳

توسعه اقتصادی

در تحلیل همبستگی خواهیم داشت:

- ضریب (Correlation Coefficient) بین ۰ تا ۰,۲۹ نشان دهنده همبستگی ضعیف

- ضریب بین ۰,۳۰ تا ۰,۶۹ نشان دهنده همبستگی متوسط

- ضریب بین ۰,۷۰ تا ۱ نشان دهنده همبستگی قوی

مطابق جدول ۴ میزان همبستگی میان گردشگری و توسعه اقتصادی برابر ۰,۷۱ می باشد که نشان دهنده همبستگی قوی میان این دو متغیر است. همچنین با توجه به مقدار Sig بدست آمده ۰,۰۴۳ (کمتر از ۰,۰۵) معناداری این دو تایید می گردد.

جهت بررسی میزان رضایتمندی از وضعیت شاخص های توسعه اقتصادی در روستای میمند از ابزار پرسشنامه استفاده گردیده است که نتایج آن مطابق جدول زیر می باشد:

جدول ۵. میزان رضایتمندی از شاخص های توسعه اقتصادی در روستای میمند کرمان

شاخص	خیلی کم (۱)	کم (۲)	متوسط (۳)	زیاد (۴)	خیلی زیاد (۵)	میانگین
افزایش فرصت های شغلی	۱۲	۱۱	۱۰	۱۰	۷	۱,۳۹
افزایش تنوع در فعالیتهای اقتصادی روستا	۱۲	۱۳	۱۱	۷	۷	۱,۳۴
بهبود سطح رفاه عمومی ساکنین	۱۴	۱۴	۱۲	۶	۴	۱,۲۲
افزایش سرمایه گذاری بخش خصوصی	۱۵	۱۵	۱۱	۶	۳	۱,۱۷
افزایش سرمایه گذاری بخش دولتی	۱۰	۱۱	۱۲	۹	۹	۱,۴۹
افزایش تورم	۹	۱۰	۱۰	۱۰	۱۱	۱,۵۴
افزایش کیفیت زندگی	۱۵	۱۶	۱۲	۴	۳	۱,۱۴

بررسی نتایج از پرسشنامه نشان می دهد که میزان رضایتمندی از شاخص های توسعه در روستای میمند کرمان بسیار کم (کمتر از ۱,۵) می باشد در حالی که حد متوسط ارزیابی در این تحلیل بازه ۲-۳ می باشد. در این بین کمترین رضایتمندی از شاخص کیفیت زندگی و سرمایه گذاری بخش خصوصی در توسعه گردشگری در این روستا می باشد.

جمع بندی و راهکارهای پژوهش

گردشگری روستایی و اقتصاد گردشگری در حال تبدیل شدن به یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصادی می باشد. افزون بر این بسیاری از برنامه ریزان و سیاست گذاران توسعه نیز از صنعت گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می کنند و در

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

همین ارتباط گردشگری روستایی نیز با برنامه‌ریزی اصولی و شناسایی مزیت‌ها و محدودیت‌ها می‌تواند، نقش مؤثری در توسعه روستایی و در نتیجه توسعه ملی و تنوع بخشی به اقتصاد ملی داشته باشد.

ایران به عنوان یکی از کشورهای بسیار قدیمی با پیشینه تاریخی بسیار غنی همراه با انواع جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و ... به عنوان یکی از مناطق مهم توسعه گردشگری در سطح منطقه و جهان مطرح می‌باشد که متأسفانه برخلاف پتانسیل‌های فراوانی که دارد گردشگری در آن توسعه نیافته است. در سطح کشور روستاها از نقاط بسیار مناسب و جاذب گردشگران می‌باشند که در آنها گردشگری به هیچوجه سازمان نیافته است و با کمبودها و مشکلات بسیار زایدی روبرو می‌باشد. میمند کرمان یکی از این روستاهاست که دارای پتانسیل بسیار زیادی در جهت جذب گردشگران می‌باشد. این روستا از ویژگی منحصر به فردی برخوردار است که می‌تواند گردشگران را از نقاط مختلف دنیا به خود جلب نماید و آن ایجاد خانه‌هایی است که در دل کوه کنده کاری گردیده‌اند.

نتایج مطالعات این پژوهش نشان می‌دهد که گردشگری تاثیر بسیار زیاد و معناداری در ارتقای وضعیت اقتصادی روستاها دارد و توسعه آن می‌تواند نتایج بسیار مطلوبی را به همراه داشته باشد. متأسفانه روستای میمند با دارا بودن ویژگی منحصر به فرد خود آنچنان که شایسته است در جذب گردشگران موفق نبوده و در حال حاضر با کمبودهای بسیار زیادی در بحث امکانات و خدمات روبرو می‌باشد. شاید یکی از دلایل عدم توسعه گردشگری در آن نیز نبود امکانات و خدماتی است که میزان تمایل گردشگران به حضور در این روستا را کاهش داده است. به عبارتی گردشگری در این منطقه تاثیر بالایی در توسعه اقتصادی آن نداشته است و موفقیت چندانی کسب نکرده است که لازم است با بکارگیری تمهیدات مختلف موجبات رشد و توسعه در آن را فراهم نمود. از مهمترین راهکارهایی که می‌توان در این روستا ارائه نمود عبارتند از:

- افزایش امکانات اولیه در روستا شامل بانک، نانوائی، مراکز خرید و ...
- ارائه امکانات و خدمات بهداشتی درمانی در روستا با هدف افزایش تمایل گردشگران به حضور در روستا
- ایجاد امکانات رفاهی و اقامتی با هدف افزایش تمایل به ماندگاری در گردشگران
- بهبود وضعیت دسترسی روستا به مناطق پیرامونی و شهر و روستاهای اطراف
- تدوین طرح توسعه گردشگری در منطقه با مرکزیت روستای میمند
- تعریف منطقه گردشگری و ارائه نقشه جامع برای آن
- برگزاری کلاس و جلسه با ساکنین روستا با هدف افزایش آگاهی و دانش عمومی آنها

فهرست منابع

۱. ابراهیمی کوهبنه محمدصادق، اسماعیل ایزد. ۱۳۹۳. تحلیل پیامدهای توسعه گردشگری بر توسعه مناطق روستایی (مطالعه موردی: دهستان کسلیان استان مازندران)، فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی، جلد ۱، شماره ۱، صص ۷۱-۸۳.
۲. احمدیان، شیوا، ۱۳۹۳، اهمیت نقش گردشگری در توسعه پایدار اقتصادی-اجتماعی روستایی مطالعه موردی: روستای پالنگان، دومین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار، همدان، انجمن ارزیابان محیط زیست هگمتانه، دانشکده شهید مفتح

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۳. بهرامی رحمت. ۱۳۹۵. تحلیلی بر نقش گردشگری و اثرات آن بر توسعه سکونتگاههای روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مریوان)، مطالعات و برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، سال یازدهم، شماره ۳۴، صص ۱۱۳-۱۰۱.
۴. جمعه پور محمد، شکوفه احمدی. ۱۳۹۰. تاثیر گردشگری بر معیشت پایدار روستایی (مطالعه موردی: روستای برغان، شهرستان ساوجبلاغ) پژوهش های روستایی، دوره ۲، شماره ۱ (پیاپی ۵)، صص ۶۲-۳۳.
۵. حسام مهدی و همکاران. ۱۳۹۶. ارزیابی و اولویت بندی مؤلفه های آمیخته بازاریابی تأثیرگذار در توسعه گردشگری روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان فومن)، فصلنامه پژوهش های روستایی، دوره ۸، شماره ۳، صص ۴۸۷-۴۷۰.
۶. صفائی پور مسعود و همکاران. ۱۳۹۳. تحلیل نقش گردشگری در اقتصاد روستایی مطالعه موردی: دهستان بان زرده - شهرستان دالاهو، پژوهش های روستایی، دوره ۵، شماره ۲، صص ۴۴۴-۴۲۳.
۷. ضیائی، محمود، مجتبی جاودان و سیمین کاظمی ازغدی. ۱۳۹۳. ساماندهی فضایی مقصدهای گردشگری (شهری و روستایی) در مقیاس ناحیه ای مورد: شهرستان طرقله شاندریز، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۳، شماره ۳، صص ۱۱۰-۸۳.
۸. محمدی مهدی. ۱۳۹۵. بررسی نقش گردشگری در توسعه اقتصادی پایدار (مورد مطالعه: شهر بجنورد)، پایان نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی دکتر امیدعلی خوارزمی، پردیس بین الملل دانشگاه فردوسی، مشهد.
۹. محمودزاده مجتبی، ساناز ارجمندیان. ۱۳۹۶. شناسایی و رتبه بندی فرصت های کارآفرینانه در گردشگری روستایی (مطالعه موردی: روستای آب اسک)، برنامه ریزی و توسعه گردشگری، دوره ۶، شماره ۲۰، صص ۱۴۹-۱۳۱.
۱۰. منظم اسماعیل پور، علی و الیاس چهارزی، ۱۳۹۳، بررسی اثرات اقتصادی و اجتماعی گردشگری و نقش آن بر نواحی روستایی مطالعه موردی: بخش کوهسرخ شهرستان کاشمر، دومین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار، همدان، انجمن ارزیابان محیط زیست هگمتانه، دانشکده شهید مفتاح
۱۱. میرزایی رحمت. ۱۳۸۸. تأثیر توسعه گردشگری بر اشتغال در منطقه اورامانات کرمانشاه، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۲، شماره چهارم، صص ۷۶-۴۹.
۱۲. میرکتولی جعفر، راضیه مصدق. ۱۳۸۹. بررسی وضعیت گردشگری روستایی و نقش آن در رونق صنایع دستی مورد دهستان استرآباد جنوبی، شهرستان گرگان مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال دوم، شماره ۷، صص ۱۵۴-۱۳۷.

13. Anderson, E. Bakir, A. & Wickens, E. (2015). Rural tourism development in Connemara, Ireland. *Tourism Planning and Development*, 12, 73-86.
14. Byrd, T. E., Bosley, E. H. & Dronberger, G. M. (2010). Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina. *Tourism Management*, 30: 693-703.
15. Cui, X. & Ryan, C. (2011). Perceptions of place, modernity and the impacts of tourism-Differences among rural and urban residents of Ankang, China: A likelihood ratio analysis. *Tourism Management*, 32: 604-615.
16. Nikolich, R, Stefanovich, V. Azemovich, N. (2012), Economic Valorization of Rural Tourism (Suva Planina A Mountain in South Eastern Serbia), *Economics Management Information Technology*, Vol. 1, No.2, pp.45-59